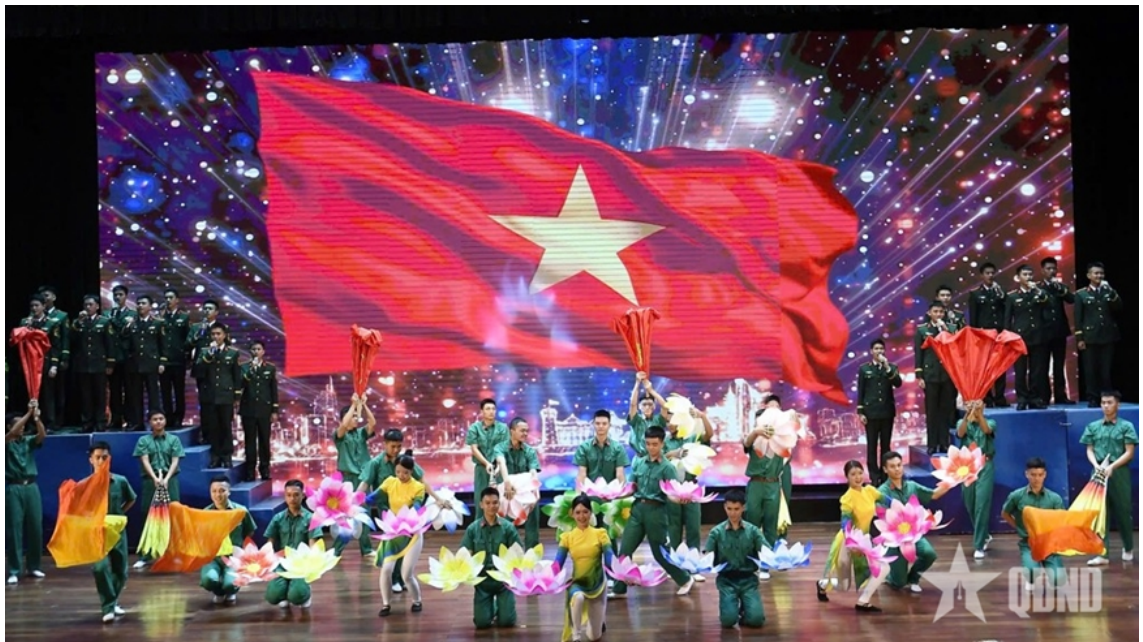

Phát huy tinh thần Cách mạng Tháng Tám: Văn hóa - nguồn lực nội sinh cho sự phát triển bền vững của đất nước

07:30 15/08/2025

PGS. TS Bùi Hoài Sơn khẳng định, Cách mạng Tháng Tám năm 1945 là một dấu mốc chói lọi trong lịch sử dân tộc, nơi tinh thần đại đoàn kết, ý chí tự cường và khát vọng tự do được hun đúc từ sâu thẳm văn hóa Việt Nam, bùng lên mãnh liệt.

Tại Tọa đàm “Phát huy tinh thần Cách mạng Tháng Tám xây dựng đất nước phồn vinh, hạnh phúc” do Báo Quân đội nhân dân tổ chức, PGS. TS Bùi Hoài Sơn, Ủy viên Chuyên trách Ủy ban Văn hóa và Xã hội của Quốc hội đã có tham luận với nội dung: Văn hóa, nguồn lực nội sinh cho sự phát triển bền vững của đất nước.

Tiết mục văn nghệ tại Hội thảo khoa học “Sức mạnh chính trị tinh thần của Cách mạng Tháng Tám năm 1945 - Ý nghĩa đối với sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong kỷ nguyên mới” do Trường Sĩ quan Chính trị chủ trì phối hợp với Cục Tuyên huấn và Báo Quân đội nhân dân tổ chức ngày 7/8/2025. Ảnh: TUẤN HUY

Đó không chỉ là thắng lợi chính trị, mà còn là kết tinh của những giá trị văn hóa truyền thống như lòng yêu nước, tinh thần nhân ái, khát vọng độc lập và tinh thần đoàn kết, những phẩm chất làm nên bản sắc Việt. Chính văn hóa là nền tảng hun đúc nên bản lĩnh dân tộc, nguồn nội lực thôi thúc nhân dân đứng lên làm nên kỳ tích lịch sử.

Muốn văn hóa thực sự trở thành nguồn lực nội sinh, cần thay đổi mạnh mẽ tư duy phát triển, hoàn thiện thể chế văn hóa theo hướng hiện đại, đồng bộ.

Trước hết, cần xóa bỏ tư tưởng xem nhẹ vai trò của văn hóa, không coi đầu tư văn hóa là thứ yếu. Thay vào đó, đặt văn hóa ở vị trí tạo sinh khí, sinh lợi cho xã hội. Văn hóa không phải “món ăn tinh thần” tô điểm, mà là động cơ phát triển sâu xa.

Cần hoàn thiện hệ thống pháp luật và thể chế về văn hóa, trong đó ưu tiên sớm ban hành Luật Phát triển công nghiệp văn hóa, Luật Hoạt động nghệ thuật, xây dựng cơ chế đầu tư hiệu quả, có trọng tâm, khuyến khích xã hội hóa, hợp tác công tư trong lĩnh vực này.

Bên cạnh đó, cần phát triển nguồn nhân lực văn hóa chất lượng cao, đẩy mạnh đào tạo nghệ thuật, quản trị văn hóa, đổi mới giáo dục hướng đến kỹ năng sáng tạo. Đặc biệt, đội ngũ cán bộ văn hóa phải “đúng vai, thuộc bài”, nhạy bén với thời cuộc và công nghệ mới.

Văn hóa - cội nguồn sức mạnh của các cuộc cách mạng

Lịch sử Việt Nam là lịch sử của những cuộc trường chinh vì độc lập dân tộc, nơi mà mỗi bước tiến vĩ đại của cách mạng đều được nuôi dưỡng từ một nền tảng văn hóa bền vững và sâu sắc. Từ thời khởi nghĩa Hai Bà Trưng, Lý Thường Kiệt, Trần Hưng Đạo đến Cách mạng Tháng Tám năm 1945, chưa bao giờ văn hóa đứng bên lề của cuộc đấu tranh giành quyền sống cho dân tộc. Trái lại, văn hóa luôn thấm sâu vào từng hành động, từng suy nghĩ, từng lý tưởng của con người Việt Nam. Chính văn hóa đã hun đúc nên lòng yêu nước, tinh thần bất khuất, ý chí độc lập và sự hy sinh cao cả, những phẩm chất cốt lõi đã làm nên bản lĩnh dân tộc Việt Nam qua hàng nghìn năm dựng nước và giữ nước.

PGS, TS Bùi Hoài Sơn, Ủy viên Chuyên trách Ủy ban Văn hóa và Xã hội của Quốc hội.

Cách mạng Tháng Tám không chỉ là một cuộc chính biến thành công mà còn là một “cuộc cách mạng văn hóa” đúng nghĩa – nơi mà nhân dân từ thân phận bị trị vươn lên làm chủ, nơi mà những giá trị văn hóa cũ kỹ, nô dịch bị thay thế bởi một tư tưởng văn hóa mới: tư tưởng của tự do, bình đẳng, bác ái và tinh thần dân chủ cộng hòa. Cách mạng ấy đã làm thức tỉnh một dân tộc, mở ra một kỷ nguyên mới, kỷ nguyên mà văn hóa, chứ không phải súng đạn, là sức mạnh bền vững nhất để giữ gìn non sông.

Tư tưởng Hồ Chí Minh, ánh sáng soi đường cho mọi thắng lợi của cách mạng Việt Nam, cũng chính là một kết tinh rực rỡ của văn hóa dân tộc và tinh hoa văn hóa nhân loại. Sinh thời, Người khẳng định: “Muốn cứu nước và giải phóng dân tộc không có con đường nào khác ngoài con đường cách mạng vô sản”, nhưng con đường ấy phải đi cùng với con người có bản lĩnh, đạo đức và tinh thần văn hóa cao đẹp. Trong tư duy của Bác, văn hóa không chỉ là nền tảng tinh thần mà còn là một “trường lực” để tập hợp lòng người, để biến khát vọng độc lập thành hành động cách mạng.

Sức mạnh từ nền tảng tinh thần vững bền

80 năm đã trôi qua, tinh thần ấy vẫn bền bỉ dẫn dắt chúng ta trên hành trình dựng xây đất nước hùng cường, hạnh phúc. Trong bối cảnh toàn cầu hóa, cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư và những thách thức mới về địa chính trị, phát triển đất nước không thể chỉ dựa vào tài nguyên hay nhân công giá rẻ. Văn hóa, với tư cách là trụ cột chiến lược, đang trở thành động lực đổi mới sáng tạo, sức mạnh mềm và “nguồn năng lượng sạch” dẫn dắt phát triển bền vững.

Tư tưởng Hồ Chí Minh, kết tinh rực rỡ của văn hóa dân tộc và tinh hoa nhân loại, đã đặt con người và văn hóa vào vị trí trung tâm của cách mạng. Người khẳng định: “Muốn cứu nước... phải đi theo con đường cách mạng vô sản”, nhưng con đường ấy không thể thành công nếu thiếu những con người có đạo đức, có văn hóa.

Phát huy tinh thần Cách mạng Tháng Tám: Văn hóa - nguồn lực nội sinh cho sự phát triển bền vững của đất nước. Ảnh Tạp chí Quản lý Nhà nước.

Không phải ngẫu nhiên khi Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng nhiều lần nhấn mạnh: “Văn hóa là hồn cốt của dân tộc”, một khi hồn cốt ấy mất đi thì không thể có độc lập bền vững, càng không thể có phát triển lâu dài. Trong thế giới toàn cầu hóa, chính bản sắc văn hóa là yếu tố tạo nên sự khác biệt và chiều sâu bền vững cho một quốc gia.

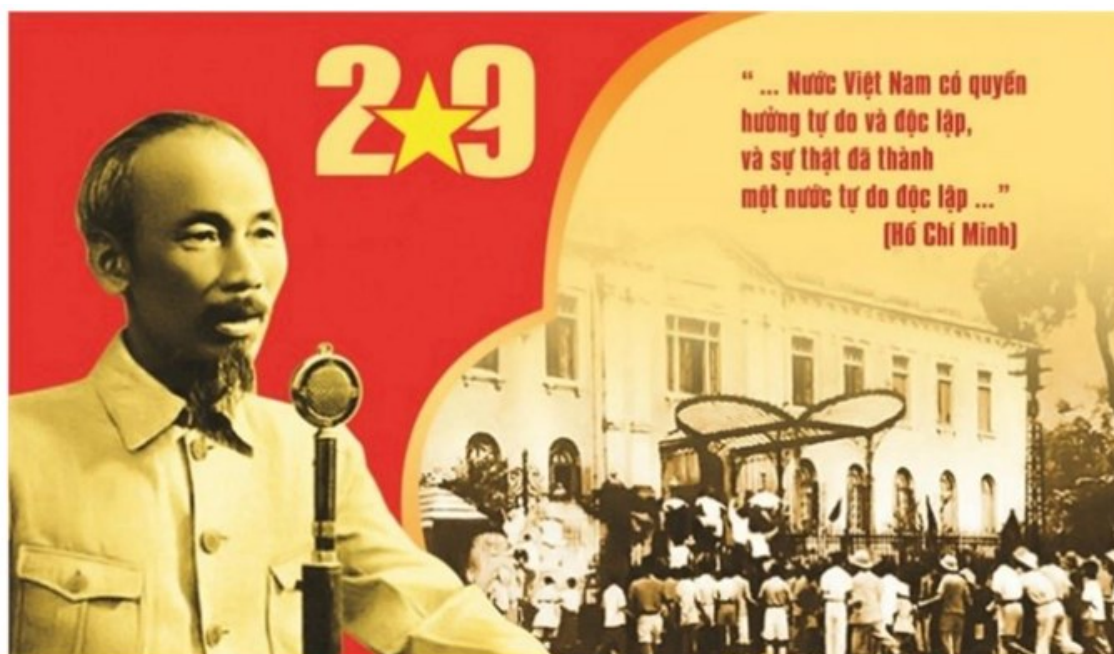
Thực tế cho thấy, trong các cuộc kháng chiến trường kỳ của dân tộc ta, có thể thấy văn hóa luôn là “sợi chỉ đỏ” xuyên suốt, từ những câu hò, điệu lý động viên chiến sĩ ngoài mặt trận; từ chiếc khăn rằn, chiếc nón lá trên đường Trường Sơn; từ câu ca dao, tục ngữ trong lòng dân đến những vở kịch, bản nhạc cổ vũ cách mạng. Tất cả đã làm nên một “mặt trận văn hóa” song hành cùng mặt trận

chính trị và quân sự, góp phần quan trọng vào mọi thắng lợi vẻ vang.

Văn hóa, vì thế, không phải là “thứ bên ngoài” của các cuộc cách mạng, mà là cội nguồn sức mạnh nội sinh, là nền móng tinh thần vững chắc để dân tộc có thể đứng lên, vượt qua mọi thử thách và tiếp tục tiến về phía trước. Nhìn từ chiều sâu ấy, có thể khẳng định: Không có văn hóa, sẽ không có bản lĩnh dân tộc; không có bản lĩnh dân tộc, sẽ không có cách mạng thành công và phát triển bền vững. Và chính vì vậy, để xây dựng một nước Việt Nam phồn vinh, hạnh phúc trong kỷ nguyên mới, thì trước hết, chúng ta phải tiếp tục khơi dậy, phát huy và phát triển giá trị văn hóa như một sức mạnh căn bản và lâu dài nhất của đất nước.

Từ giá trị tiềm ẩn đến động lực phát triển

Trong thời đại cách mạng công nghiệp lần thứ tư, khi tri thức, sáng tạo và công nghệ trở thành những yếu tố dẫn dắt quá trình phát triển, thì văn hóa, với tư cách là nền tảng của tư duy, hành vi và hệ giá trị, đang từng bước khẳng định vị thế như một nguồn lực đặc biệt quan trọng, một “nguồn năng lượng sạch” cho sự phát triển bền vững của mỗi quốc gia. Nếu trước đây, văn hóa thường được xem là lĩnh vực phụ trợ, làm nền cho kinh tế và chính trị, thì ngày nay, văn hóa đã vượt qua vai trò “hậu phương tinh thần”, để trở thành một động lực nội sinh, một sức mạnh mềm chiến lược của mọi mô hình phát triển tiến bộ.

Ảnh Tư liệu.

Giai đoạn hiện nay, khi tri thức và công nghệ lên ngôi, văn hóa không còn là lĩnh vực phụ trợ mà đang khẳng định là động lực nội sinh, là “trường lực” dẫn dắt đổi mới và phát triển. Các tổ chức quốc tế như: UNESCO, UNDP, OECD đều

đã thừa nhận: Không thể đạt được các Mục tiêu Phát triển bền vững (SDGs) nếu thiếu văn hóa, yếu tố định hình lối sống, kết nối cộng đồng, lan tỏa tinh thần trách nhiệm và truyền cảm hứng sáng tạo.

Tại Việt Nam, sau gần 40 năm đổi mới, bên cạnh những thành tựu kinh tế to lớn, vẫn tồn tại những biểu hiện phát triển thiếu bền vững như suy thoái đạo đức, khoảng cách giàu nghèo, khủng hoảng giá trị sống trong giới trẻ. Những thực trạng đó cho thấy, nếu văn hóa không được đặt vào vị trí tương xứng thì tăng trưởng kinh tế không thể đi đôi với sự tiến bộ xã hội và hạnh phúc bền vững.

Chúng ta cần xác định lại vai trò của văn hóa theo 3 chiều hướng: Định hướng giá trị, kết nối cộng đồng, thúc đẩy sáng tạo. Văn hóa là “ngọn hải đăng” giúp mỗi người định hình đúng sai, chính tà, thiện ác trong xã hội đầy biến động. Văn hóa cũng là chất keo gắn kết khối đại đoàn kết dân tộc, điều kiện tiên quyết trong hành trình hội nhập, chuyển đổi số, tái cơ cấu quốc gia. Và cuối cùng, văn hóa là nền tảng cho đổi mới sáng tạo, tạo ra giá trị gia tăng cao, nâng tầm thương hiệu quốc gia.

Câu chuyện thành công của Hàn Quốc với Hallyu, Nhật Bản với anime manga cho thấy: Phát triển công nghiệp văn hóa là hướng đi chiến lược. Với điện ảnh, thời trang, trò chơi điện tử, ẩm thực, thiết kế, mỹ thuật... Việt Nam hoàn toàn có thể vươn tầm nếu có chính sách phù hợp.

Tầm nhìn chiến lược từ Đảng và Nhà nước

Đảng ta từ rất sớm đã xác định rõ vai trò của văn hóa. Đề cương văn hóa năm 1943, Nghị quyết Trung ương 5 khóa VIII (1998), Nghị quyết số 33/NQ-TW (2014) và đặc biệt là Hội nghị Văn hóa toàn quốc năm 2021 đều nhấn mạnh: Văn hóa là nền tảng tinh thần, là mục tiêu và động lực phát triển.

Phát huy tinh thần Cách mạng Tháng Tám: Văn hóa - nguồn lực nội sinh cho sự phát triển bền vững của đất nước. Ảnh VGP.

Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng từng phát biểu: “Phát triển văn hóa là con đường đi tới của dân tộc”. Đó không chỉ là lời hiệu triệu mà là định hướng chiến lược mang tính sống còn trong bối cảnh mới. Các văn kiện Đại hội XIII xác định văn hóa là “sức mạnh nội sinh”, là “đột phá chiến lược”, là nền tảng để khơi dậy khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc.

Để cụ thể hóa tầm nhìn ấy, nhiều chính sách đã được ban hành như: Chiến lược phát triển công nghiệp văn hóa đến năm 2020, tầm nhìn đến năm 2030; Chiến lược phát triển văn hóa đến năm 2030; quy hoạch hệ thống thiết chế văn hóa, thể thao. Tuy nhiên, thách thức lớn nhất hiện nay nằm ở việc tổ chức thực thi, chuyển hóa tư tưởng thành hành động cụ thể từ Trung ương đến cơ sở.

Muốn văn hóa thực sự trở thành nguồn lực nội sinh, cần thay đổi mạnh mẽ tư duy phát triển, hoàn thiện thể chế văn hóa theo hướng hiện đại, đồng bộ.

Trước hết, cần xóa bỏ tư tưởng xem nhẹ vai trò của văn hóa, không coi đầu tư văn hóa là thứ yếu. Thay vào đó, đặt văn hóa ở vị trí tạo sinh khí, sinh lợi cho xã hội. Văn hóa không phải “món ăn tinh thần” tô điểm mà là động cơ phát triển sâu xa.

Cần hoàn thiện hệ thống pháp luật và thể chế về văn hóa, trong đó ưu tiên sớm ban hành Luật Phát triển công nghiệp văn hóa, Luật Hoạt động nghệ thuật, xây dựng cơ chế đầu tư hiệu quả, có trọng tâm, khuyến khích xã hội hóa, hợp tác công tư trong lĩnh vực này.

Bên cạnh đó, cần phát triển nguồn nhân lực văn hóa chất lượng cao, đẩy mạnh đào tạo nghệ thuật, quản trị văn hóa, đổi mới giáo dục hướng đến kỹ năng sáng tạo. Đặc biệt, đội ngũ cán bộ văn hóa phải “đúng vai, thuộc bài”, nhạy bén với thời cuộc và công nghệ mới.

Ảnh web Học viện An ninh Nhân dân.

Xây dựng hệ sinh thái sáng tạo văn hóa cũng là ưu tiên: thúc đẩy start-up sáng tạo, ứng dụng công nghệ bảo tồn di sản, phát triển nền tảng số. Văn hóa số sẽ là “cánh tay nối dài” để đưa văn hóa Việt đến gần giới trẻ, lan tỏa ra thế giới.

Truyền thông và giáo dục văn hóa cần được nâng tầm, đi vào chiều sâu, hướng tới lan tỏa những giá trị tốt đẹp, khơi dậy lòng tự hào dân tộc và xây dựng nhân cách công dân.

Cùng với đó, cần tăng cường vai trò của địa phương trong quản lý và phát triển văn hóa đặc thù, bởi mỗi vùng đất là một “kho vàng” nếu biết khai thác đúng cách.

Từ Cách mạng Tháng Tám đến khát vọng phát triển quốc gia

Cách mạng Tháng Tám là biểu tượng của tinh thần tự cường, của khát vọng làm chủ vận mệnh dân tộc. 80 năm sau, tinh thần ấy cần được tiếp nối trong xây dựng đất nước phồn vinh, hạnh phúc. Đó là hành trình đặt con người vào trung tâm, lấy văn hóa làm nền tảng, khơi dậy khát vọng đổi mới và xây dựng xã hội nhân văn, bản sắc, sáng tạo.

Thực tế cho thấy, trong bối cảnh thế giới biến động, bản lĩnh văn hóa là “vaccine tinh thần” giúp Việt Nam không bị cuốn trôi. Phát triển văn hóa không thể là nhiệm vụ riêng của ngành văn hóa, mà là trách nhiệm chung của toàn xã hội – từ Đảng, chính quyền đến doanh nghiệp, gia đình, mỗi công dân.

Kỷ niệm 80 năm Cách mạng Tháng Tám là dịp để tri ân lịch sử, đồng thời mở ra một tầm nhìn mới: Một Việt Nam không chỉ giàu về vật chất mà còn giàu có về bản sắc, niềm tin, hạnh phúc. Văn hóa, như lời Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng khẳng định, là “linh hồn dân tộc”. “Văn hóa còn thì dân tộc còn”, đó là chân lý bất biến, là kim chỉ nam để đưa đất nước vươn tới tương lai hùng cường và trường tồn.

Tham luận của PGS. TS Bùi Hoài Sơn tại Tọa đàm “Phát huy tinh thần Cách mạng Tháng Tám xây dựng đất nước phồn vinh, hạnh phúc”